

МЕТАМОВНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ СКЛАДНИК ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

У сучасному суспільстві політична комунікація набуває вагомого значення, а політичний текст є одним із засобів зв'язку політиків з суспільством, тому для політичного лексикону характерна не лише інформаційна насиченість, логічність, а й емоційність, оціночність, призивність, що сприяють порозумінню і налагодженню ефективного діалогу між політичними ораторами та адресатом.

Саме тому невід'ємним елементом сучасних політичних промов є метамовний рефлексив. Політична промова з метамовними елементами є зрозумілішою, ближчою та переконливішою для електорату. Окрім цього, метамовні елементи у політичному тексті не лише відкрито пояснюють суб'єктивну оцінку мовця до певної ситуації, а й визначають його політичну позицію.

В епоху перемін, коли руйнується старе, а нове ще не визначене чітко, не стійке, саме метамовні елементи є тим допоміжним складником, який зводить нанівець різночитання певних політичних дискурсів. Тобто метамовні рефлексиви в політичному тексті допомагають усувати комунікативні непорозуміння та невизначеності.

Р.Якобсон у своїх працях метамову ілюструє передусім випадками недостатнього розуміння основного повідомлення, коли один із співрозмовників потребує уточнення, тлумачення сказаного [5, с.356]. Наприклад: *«Мені пропонували і Тимошенко, і Янукович і їхні люди. (Ну такий політичний продукт потрібний - Яценюк. Так гарно говорить, молодий, років 20 пропрацює в політиці. Треба було б його прикупити). Я відмовився», - зазначив він.* (ТСН, 22.12.2009). Отже, наведений приклад демонструє, що пояснення – метамовні конструкції (метамовні рефлексиви) – сприяють порозумінню і налагодженню ефективного діалогу між політичними ораторами та адресатом.

Е.Шейгал у своїх працях акцентує увагу на специфіці метамовних елементів політичного дискурсу та функціях такого типу метамовних висловлювань – зниження чи зняття інформаційної ентропії, що розуміється як «корекція повідомлення в сторону уточнення, наближення до істини», або до позиції адресанта [4].

Тобто наявність метамовного елемента у політичному тексті уможлиблює трансформацію початкового повідомлення в ту інформацію, яка не лише донесе ставлення автора до сказаного, але й сприятиме формуванню думки слухачів.

Тому очевидно, що, на відміну від художніх текстів, основна функція метамовного елемента у політичному тексті не лише прикрасити його, зробити більш влучним і зрозумілим, а й впливати на інтелект, почуття і волю адресата.

А здійснення цього можливе за умови розуміння людського мислення, вивчення ментальних процесів і осягнення індивідуального, групового (партійного, класового та ін.) і національної самосвідомості.

Ю.Лотман у своїй праці зазначав, що функція адекватного передавання значень виконується найточніше за умови співпадіння кодів мовця та слухача при максимальній однозначності текстів [2, с.3-20]. Тому основною ознакою метамовних елементів політичного тексту має бути «національний колорит», мовлення – мати «національне підґрунтя».

Отже, для повного розуміння актуального сенсу і асоціативного потенціалу метамовного елемента у політичному тексті необхідно враховувати не тільки найближчий контекст, а й текст в цілому, а також специфіку політичного дискурсу на відповідному етапі розвитку суспільства. Особливе значення мають ментальні утворення, властиві більшості носіїв певної культури. Такі стандартні утворення складають основу загальної понятійної системи, необхідної для забезпечення взаєморозуміння між відправником і одержувачем повідомлення.

Метамовний елемент у політичних текстах виконує функцію впливу на інтелект, почуття і волю адресата; коригування понять з метою створення певної думки та структуризації мислення людини в процесі політичної діяльності; виявлення соціальних, політичних, ціннісних орієнтацій адресанта, його світоглядну неоднорідність; формування оцінних смислів щодо промов суб'єктів політичного дискурсу, тобто позитивних, або негативних думок про ту чи іншу політичну ситуацію. Метамовні рефлексиви – невід'ємний елемент у сучасному політичному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лакофф Д., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://codenlp.ru/books/lakoff.pdf>
2. Лотман Ю.М. Двойственная природа текста (связный текст как семантическое и коммуникативное образование). Текст и культура: общие и частные проблемы. – Москва: Наука, 1985. – С. 3-20.
3. Почепцов Г. Теория коммуникации [Электронный ресурс] / Г.Почепцов – Режим доступа. – http://yanko.lib.ru/books/betweenall/pochepcov-theory-of-com.htm#_Toc522038250
4. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса : [монография] / Е. И. Шейгал. – Москва : Гнозис, 2004. – 326 с.
5. Jakobson R. Closing Statement: Linguistics and Poetics. Style in Language. – Cambridge, Mass.: MIT Press ; N. Y. – L. : Wiley, 1960. – P. 350 – 377, 356.

ГАВРИЛЮК Оксана Романівна

ІНТЕНСИФІКАТОРИ ДОПУСТОВОГО ЗНАЧЕННЯ В СКЛАДНОСУРЯДНИХ РЕЧЕННЯХ ІНТЕНСИВНОЇ ПРОТИСТАВНО-ДОПУСТОВОЇ СЕМАНТИКИ

У сучасній синтаксичній науці визнано функціювання складносурядних речень із протиставно-допустовими відношеннями. Основною умовою появи цих відношень є взаємодія сурядних частин, в одній із яких висловлене твердження або припущення з можливим наслідком, а в іншій це твердження або припущення спростовують, обмежують чи заперечують [4, с. 10]. Складносурядні конструкції інтенсивної протиставно-допустової семантики розглядають серед протиставних складносурядних речень, частини яких поєднані сполучниками *а, але, та* (зі значенням *але*) *зате, проте, однак, рідко і*.

У складносурядних реченнях відома тенденція до уточнення відтінку значення, звуження широти значень, що їх виражають сурядні сполучники, прагнення зробити вираження семантико-синтаксичних відношень спрямованішим, одностороннім, однолінійним і цим наблизити до характеру вираження семантико-синтаксичних відношень засобами підрядності. Цей процес здійснюється через поєднання сполучників зі сполучниковими частками і прислівниками, що уточнюють значення сполучників. У граматичній науці їх кваліфікують як "другорядні сполучні елементи", "конкретизатори" [1].